
***EXIGENCIES IN THE CONTINUING FORMATION OF THE TEACHERS FROM
PREACADEMIC EDUCATION LEVEL***

Adriana Denisa Manea, Assist. Prof., PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract : The need for permanent adaptation and readaptation to the changes on the stage of our contemporary society requires flexible educational policy, institutional autonomy and transparency in decision-making both in teachers' initial education and in the continuous one. Given the participation of conscious and responsible involvement of each individual in his own development enhanced by the lifelong learning, we consider that the continuous training of teachers in secondary education, as part of the permanent education, is a response to the search for viable solutions designed to ensure performance and progress in education.

Keywords: continuous training, lifelong learning, professional skills, teaching skills, personal and professional development.

Educația adulților, parte componentă a educației permanente, preocupă din ce în ce mai mulți experți din științele sociale și ale educației. Condiționările obiective subliniate de revoluția tehnico-științifică, redimensionarea profesiilor, mobilitățile în plan socio-cultural, dinamismul schimbărilor economice impun realizarea educației permanente. Conceptul de învățare continuă de-a lungul întregului ciclu de viață al individului a înlocuit abordarea tradițională a studiilor pentru o perioadă finită de timp înainte de a trece la piața forței de muncă. Astfel, învățarea continuă reprezintă o cerință a economiei bazate pe cunoaștere, având în vedere evoluția rapidă a conceptului de informație, ceea ce implicit presupune ca persoanele să-și actualizeze continuu cunoștințele, aptitudinile și competențele. (Popescu, I A, 2012). Formarea continuă devine o necesitate reclamată de performanța profesională.

Analiza evoluției istorice a termenului de formare ne permite să identificăm trei etape distincte: de la formarea impusă ca urmare a constrângerilor externe ale societății spre o a doua etapă, cea care corespunde unei pregătiri inițiale prelungite până la nivelul educației adulților, urmând ca, în contemporaneitate, formarea să fie sinonimă cu integrarea socio-profesională și continuă prin intermediul strategiilor specifice de educație permanentă. Prin formarea continuă desemnăm un ansamblu de activități teoretice și practice care angajează în mod conștient participanții în reactualizarea informațiilor deținute, aprofundarea și redimensionarea lor în acord cu cerințele unui învățământ de calitate precum și în modelarea continuă a competențelor profesionale. Având în vedere formarea continuă a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar ne vom raporta permanent la profilul de competență didactică. Prin acesta vom înțelege „un set de achiziții complexe ale învățării, cu valoare operațională, instrumentală care se structurează în jurul unor acumulări cognitive, dar și afectiv-atitudinale și este obiectul unor recristalizări și evoluții permanente generate de integrarea experienței profesionale directe, dar și de demersuri specifice de formare continuă” (Glava, C. 2009, p.257).

În sistemul educațional românesc formarea continuă a personalului didactic se bazează pe modelul abordării și dezvoltării cumulative prin competențe a profilului didactic. În „Metodologia formării continue a personalului didactic din învățământul preuniversitar” la art.3(3) se precizează că formarea continuă asigură formarea și dezvoltarea personalului didactic, inclusiv dobândirea de noi competențe, în funcție de evoluțiile din planul nevoilor de educație și al curriculum-ului educațional, precum și în funcție de exigențele privind adaptarea competențelor personalului didactic la schimbările din structurile/procesele de educație, ceea

ce ne îndreptățește să considerăm politicile educaționale ca fiind acoperitoare pe dimensiunea perfecționării personalului didactic. Actualmente, formarea continuă a cadrelor didactice din învățământul primar și preșcolar este susținută prin:

- programele și activitățile de perfecționare a pregătirii științifice, psihopedagogice și didactice la nivelul instituțiilor școlare (comisii metodice, cercuri pedagogice, sesiuni de referate și comunicări, schimburi de experiență, mese rotunde și dezbateri, cursuri de formare) și instituțiilor specializate în formarea cadrelor didactice (Casa Corpului Didactic, Departamentul de Pregătire a Personalului didactic);
- cursurile de pregătire și susținere a examenelor de obținere a gradelor didactice II și I;
- programele de formare în domeniile conducerii, îndrumării și evaluării învățământului.

Competențele formate pe parcursul educației de bază răspund condiției de a fi necesare și benefice pentru individ și pentru societate în același timp. Obiectivele formării continue la nivelul cadrelor didactice sunt centrate pe dezvoltarea personală și profesională a individului. Avem în vedere, în acest sens:

- dezvoltarea de competențe privind ameliorarea calității procesului de învățământ (elaborarea și valorificarea de strategii inovative în învățare, managementul eficient al clasei de elevi, adaptări și evaluări curriculare ș.a.);
- capacități de cunoaștere și interpretare corectă a mediului social și ambiental, flexibilitate în acceptarea schimbării și adaptare la realitatea socială, abilități sporite de cooperare și colaborare intra și extrașcolară;
- competențe de automonitorizare și autocontrol, comportament reflexiv, critic și prospectiv.

În societatea contemporană aflată în permanentă schimbare se impune ca programele de formare să asigure creșterea șanselor de ocupare și menținere a forței de muncă. De aceea, programele de conversie profesională, programele de studii corespunzătoare unei specializări din alt domeniu de licență sunt menite a facilita fiecărui cursant o mai bună inserție socio - profesională. Având în vedere faptul că adultul se angajează într-o activitate de învățare dacă există o corelație între proiectele oferite și dorința/nevoia sa de a le accesa se impune, ca o exigență primordială a programelor de formare continuă, existența unui grad înalt de atractivitate al acestora. Creșterea atractivității poate fi operaționalizată prin introducerea unui sistem de alocare de credite transferabile pentru formarea profesională continuă, întrucât se favorizează astfel construcția individualizată a acțiunilor de instruire în cadrul planului de formare profesională și exprimarea inițiativei personale pentru dezvoltarea propriilor capacități. Un alt aspect vizat de creșterea atractivității programelor de formare continuă îl reprezintă elaborarea curriculum-ului ca o structură modulară cu atât mai mult cu cât, învățarea înseamnă pentru adult un act intenționat, motivat interior, o provocare. Fiind un agent al propriei educații, formabilul adult identifică și selectează informațiile necesare, descoperă cunoștințele, se mobilizează cu responsabilitate în proiectarea, implementarea și evaluarea propriei activități de formare continuă, conștientizează nevoia de deține competențe corespunzătoare noilor provocări și solicitări. Studiile întreprinse în acest sens au demonstrat că prin formarea continuă se dezvoltă capacitățile fiecărui cadru didactic de a-și mobiliza și utiliza în mod autonom potențialul de cunoaștere, priceperile și deprinderile în formarea de competențe profesionale, în acord cu cerințele pieței educaționale.

Investigația realizată de o echipa de cercetare a Institutului de Științe ale Educației în aria formării profesionale continue, coordonator dr. Mihaela Jigău, și-a propus evaluarea ofertei de formare destinată cadrelor didactice și altor categorii profesionale din perspectiva nevoilor de formare ale acestora, evaluarea participării la formare a cadrelor didactice și a angajaților din întreprinderi, identificarea punctelor tari și a punctelor slabe la nivelul sistemului de formare profesională continuă în România. Concluziile studiului

publicate de către Centrul Național de Resurse pentru Orientare Profesională au permis creionarea unei imagini de ansamblu privind sistemul de formare a cadrelor didactice (rata de participare, frecvența, furnizori, durata, certificare, finanțare, modalități de organizare, surse de informare) corespunzător anilor 2009-2010. Din gama recomandărilor relevante pentru îmbunătățirea cadrului, practicilor și impactului politicilor în urma studiului întreprins privind formarea continuă a cadrelor didactice reținem următoarele:

- diversificarea și flexibilizarea ofertelor de formare (flexibilizarea listei de formare prioritare la nivel național, echilibrarea ofertei de formare pe domenii de specialitate, regândirea relației dintre teorie și practică în proiectarea curriculei programelor de formare continuă);
- dezvoltarea capacității instituționale a furnizorilor de formare în domeniul metodologiilor de analiză a nevoilor de formare la nivel local, dar și al strategiilor de informare cu privire la oferta de formare în rândul unor categorii de cadre didactice al căror acces este de obicei mai dificil. În acest sens furnizorii de formare ar trebui să acorde o mai mare importanță aspectelor legate de relevanța profesională și personală a conținuturilor;
- recunoașterea altor forme de dezvoltare profesională - învățarea în contexte non formale (de exemplu, de la colegii de școală) este în prezent puțin încurajată/recunoscută. Un număr semnificativ de cadre didactice investigate susțin că atât *Comisia metodică* cât și *Cercul pedagogic* rămân surse foarte importante de formare, chiar dacă nu fac parte din sistemul de credite.
 - monitorizarea sistematică a rezultatelor impactului cursurilor de formare și oferirea de *feedback* organizatorilor și furnizorilor de formare.
 - informare privind reglementările specifice ale formării profesionale - se impun explicitări clare privind stimulentele și căile prin care este asigurată corelarea structurilor și a momentelor din cariera didactică cu standardele educaționale cât și cu modul în care sistemul de credite profesionale transferabile contribuie la asigurarea dinamicii profesionale.
 - creșterea calității ofertei de formare continuă - diversificarea categoriilor de materiale de învățare din punctul de vedere al formelor și al gradului de adaptare la nevoile concrete ale activității didactice;
 - strategii eficiente de formare și evaluare – de dorit un accent mărit pentru utilizarea de strategii care susțin aplicarea cunoștințelor teoretice în situații practice, strategii de evaluare care să valorizeze mai mult evaluarea de parcurs, depășirea formalismul prin corelarea mai fidelă a evaluării cu prestația cursanților de-a lungul stagiilor de formare, accentuarea metodelor care vizează evaluarea în situații concrete de activitate la clasă.

În consens cu cele exprimate mai sus ne așteptăm ca orientarea pragmatică, centrarea pe situațiile problematice cu care se confruntă adultul în viața socială și profesională, nevoia de valorificare a experiențelor umane acumulate în sensul producerii de plus valoare, construirea motivației, stimularea creativității și inventivității să reprezinte axe valorice vizate de programele de formare continuă.

Investiția în educație este rezultatul unei alegeri la nivelul societății, al statului sau al individului, însoțită de renunțarea la ceva, o alegere care are un cost al oportunității (Voiculescu, 2008). Evoluția evenimentelor din ultimii ani a deschis prin intermediul Programului operațional sectorial dezvoltarea resurselor umane (POS DRU) 2007-2013 noi oportunități în sfera formării continue. Participarea unui număr foarte mare de cadre didactice la activitățile de formare continuă din cadrul proiectelor educaționale de tipul POS DRU ne permite să apreciem că pentru cadrul didactic formarea continuă reprezintă un act de voință,

urmare firească a conștientizării nevoii de a face față schimbărilor, situațiilor complexe și neprevăzute. Autodeterminismul acțiunilor sale este întregit de atitudinea activă și proactivă în asumarea de responsabilități în plan educațional și ajustarea comportamentului pe coordonatele modelului profesional al cadrului didactic, aceasta din urmă fiind, practic, finalitatea de maximă importanță a formării continue.

Bibliografie:

- Glava, C., (2009). *Formarea competențelor didactice prin intermediul e-learning. Modele teoretice și aplicative*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca
- Popescu, I.A. (2012). Lifelong Learning in the Knowledge Economy: Considerations on the Lifelong Learning System in Romania from a European Perspective. *Revista de cercetare și intervenție socială*, vol. 37, pp. 49-76.
- Voiculescu, F. (2008). *Educația în economia de piață*, Editura Institutul European, Iași
- ***Centrul Național de Resurse pentru Orientare Profesională, Institutul de Științe ale Educației, *Formarea profesională continuă în România*, 2009, Editura Afir, București
- ***Ordinul de Ministru nr. 5720/20.10.2009 privind aprobarea Metodologiei formării continue a personalului didactic din învățământul preuniversitar
- <http://www.preferatele.com/docs/diverse/7/formarea-formatorilo17.php>
- http://www.euroguidance.ise.ro/uploads/6/1/7/7/6177451/formarea_profesionala_continua.pdf